

ГОМОСЕКСУАЛІЗМ І ТРАВЕСТІЗМ: ІСТОРИЧНИЙ ВИМІР

Синицька В. С.

Наук. керівн.: канд. істор. наук, доц. **Вороніна М. В.**

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Термін гомосексуалізм вперше запропонований в 1869 р. угорським лікарем Бенкертом для позначення спрямованості статевого потягу на осіб однойменної статі. З цього ж часу бісексуальними стали називати осіб, що реагують на статеві подразнення, що виходять як від однойменної, так і від різнойменної статі, і гетеросексуальними – що зазнають статевий потяг тільки до протилежної статі. Ось як пояснює цей термін Велика радянська енциклопедія: статеве збочення, що полягає в протиприродному прагненні до осіб своєї статі. Зустрічається у осіб обох статей [2]. Саме слово гомосексуалізм походить від грецького слова *homos*, яке означає "такий же". Під гомосексуалізмом слід розуміти біологічно обумовлений фізичний і емоційний потяг до людей своєї статі, в правильному розумінні цей термін відноситься і до чоловіків, і до жінок. Гомосексуалізм, як чоловічий, так і жіночий, зустрічався у первісних народів Африки, Азії та Америки. Можливо, що він зустрічався і у неандертальців. Гомосексуальні стосунки були дуже поширені в стародавній Індії, Вавилоні, Єгипті, Греції, Римі і відкрито заохочувалися в так званих вищих класах суспільства [7].

Що ж стосується травестізму, то психологічна енциклопедія дає таке визначення: Травестізм - переодягання в мешти, які громадські норми і умовності наказують протилежній статі [8].

Об'єктом дослідження є представники(ці) давньої ЛГБТ спільноти.

Предметом – є історія гомосексуалізму і травестізму.

Географічно та **хронологічно** робота прив'язана саме до народів які знаходяться у перехідному періоді від первісного суспільства до цивілізації, оскільки наявність писемності це ще не ознака складної структури суспільства за Ф.Боасом [1, с. 343-347], то є сенс проводити паралелі також з народами більш розвинутими технологічно, але тим важливіше архаїчні прояви культури.

Дана робота присвячена історичному аналізу проблеми

гомосексуалізму та травестізму. Однією із соціальних груп, де нерідко зустрічається ритуальний гомосексуалізм, це шамани. «Прагнення до безстатевості, а, точніше, до об'єднання в собі двох статей (людина у фізичному прояві ослаблена бістатевим поділом), призводить до ідеї «магічного травестізму»: злягання протилежності дає цілісність». Пов'язано це з безстатевим існуванням особистості в енергоінформаційному плані ... «Дослідники часто стикаються з вказівкою на те, що більшою шаманською або чаклунською силою володіє людина, котра не знає (за фізіологічними особливостями або навмисно) статевого життя» [5, с. 211]. Тема зміни статі грає роль в багатьох обрядах народів Африки та Океанії. У деяких племенах (масаї, нанді, нуба, австралійських аборигенів та ін.), крім того, в певних релігіях стародавнього Близького Сходу і Середземномор'я (наприклад, культ Діоніса і Астарти), де чоловіки по ходу служби надягали жіночі вбрання. За спостереженням Е.Королькової: «Явище травестізму в шаманів більшістю дослідників пов'язується з пережитками матріархату і перенесенням шамансько-жрецьких функцій, які виконувалися колись жінками, на чоловіків» [6, с. 21].

У індіанців Америки, починаючи з ескімосів Аляски аж до Бразилії і навіть ще на Південь, неодноразово спостерігались гомосексуальні звичаї. Найкращий старовинний опис я знайшла у Лангсдорфа - про алеутів. «Хлопчики, - говорить він, - якщо вони дуже красиві, часто виховуються абсолютно так само, як дівчатка, і навчаються мистецтву подобатися чоловікам; їм вищипують бороду, як тільки вона починає рости, і татуюють щоки жіночим татуюванням; вони носять браслети з фальшивих перлів на руках і ногах, зачісуються як жінки, яких вони замінюють в якості наложниць. Цей шокуючий, протиприродний і аморальний звичай існує з незапам'ятних часів: ніщо досі не може змусити його зникнути або навіть скоротити; таких юнаків звуть «скупани» [9]. Лангсдорф знаходить, що подібний звичай сильніше поширений між коніягами, ніж серед алеутів; він відзначає ще, що матері, мабуть, більше любили тих з своїх дітей, які отримали подібне виховання.

У 1530 р. іспанський дослідник Кабеса де Вака вперше зробив запис у своєму щоденнику про аборигенів чоловіків, які виконували роль жінок і

носили жіночий одяг (трансвестити), в якості своїх сексуальних партнерів обираючи чоловіків. По відношенню до цих чоловіків, а також жінок, які носили чоловічий одяг, брали участь в полюванні, військових битвах та інших заняттях, що розцінювалися їх культурою як чоловічі, було застосовано французьке слово *berdache* (чоловік-гомосексуаліст). Тим не менш, індіанські *berdache* дуже сильно відрізняються від європейського значення «berdaj», «єретика-содоміта», як записано про це ще хрестоносцями під час вторгнення в Персію в середні століття [9]. Пізніше, за численними повідомленнями XVII ст. іспанських конкістадорів, католицьких місіонерів, французьких торговців хутром і британських колоністів було підтверджено це ж явище у багатьох племен, яке антропологи назвали – «третя стаття», виявивши аналогічний статус не менше ніж у 120 інших північноамериканських племен і в багатьох інших культурах в усьому світі. Вважається, що явище бардаш було представлено в кожному великому племені ірокезів на північному сході і вздовж усього східного узбережжя до племен піма, навахо, іллінойс, арапахо і мохаве на Великих Рівнинах; в племенах яки і сапотеков в Мексиці, серед ескімосів Аляски [4]. Європейці визначали бардашей як «содомітів, схильних до мерзоти», «віддаються найнижчим пристрастям». Вони були шоковані, дізнавшись, що травестизм і гомосексуальна поведінка не тільки вважалися припустимими серед індіанців, а й в деяких племенах бардаши навіть були шановані [5, с. 198].

Бардаши-чоловіки, зокрема, часто ставали цілителями, хірургами, адвокатами, лікарями, священиками, чаклунами і знахарями. Вони розглядалися як свого роду «святі». Бардаш-чоловік може стати однією з декількох дружин індіанських воїнів, а генетичні жінки, можуть стати "чоловіками", показавши себе вмілими у військовій справі. Загальним (але не універсальним), характерним для бардашей було те, що вони, як вважалося, мають надприродні здібності і могли діяти від імені і з «благословення» духів. Чоловіки-бардаши були шановані не лише як володарі надприродних здібностей, але і як чудові майстри, відомі своїми винятковими вміннями ткати і робити глиняний посуд. Їх проміжне положення дозволило ставати посередниками в суперечках між статями, допомагати вирішувати подружні конфлікти або сприяти романам.

Бардаши були вільні від ритуальних обмежень, пов'язаних з менструацією, вагітністю, або годуванням груддю. Одночасно ставали батьками для дітей-сиріт або дітей з багатодітних сімей. Їх не можна вважати гомосексуалістами в європейському розумінні цього слова, з цієї причини феномен бардашів був названий прикладом трансгендерної сексуальності (транс- в даному випадку «по ту сторону»). Серед цих народів не вважалося, що чоловік, який перебуває в інтимних відносинах з бардашом, мав статеві стосунки з іншим чоловіком. Деякі вважають бердачізм формою соціального притулку, екологічною нішею для хлопчиків, які з тих чи інших причин відчувають себе нездатними виконувати важкі і змагальні чоловічі ролі і тому зараховують себе до жіночої статі.

Окрім того, більшість хлопчиків-підлітків індіанців яноамо (Бразилія) і араукана (Чилі і Аргентина) мають гомосексуальні зв'язки з однолітками, які зазвичай припиняються після одруження. Юнаки бороро (Центральна Бразилія), що пройшли ініціацію і живуть окремо від жінок в чоловічих будинках, часто розважаються один з одним, дорослі не бачать в цьому нічого страшного. У ряді районів Амазонії взаємна мастурбація і генітальні ласки - нормальні елементи дружнього спілкування молодих неодружених і одружених чоловіків. Явний гомоеротичний відтінок має тісна дружба молодих чоловіків майя і індіанців Південної Мексики і Гватемали [5, с.219]. Подекуди такі відносини допускаються і серед молодих незаміжніх жінок; у нанді (Кенія) і акан (Гана) вони іноді тривають навіть після заміжжя.

Зигмунд Фрейд говорив: «Гомосексуальність, безсумнівно, не перевага, але в ній немає і нічого ганебного, це не порок і не приниження; не можна вважати її і хворобою; ми вважаємо її різновидом сексуальної функції, викликаній припиненням сексуального розвитку. Багато осіб давніх і нових часів, гідні високої поваги, були гомосексуалами, серед них ряд великих людей, переслідування гомосексуальності як злочину – велика несправедливість і до того ж жорстокість» [3].

Даний короткий екскурс показав, що різноманітні форми гомосексуалізму були притаманні більшості, якщо не всім культурам. Подібна практика не завжди була експлуататорською і жорстокою. Тим не менш, у багатьох культурах ставлення до різних форм гомосексуальної

поведінки не було однозначним. Хоча в конкретних обставинах подібна поведінка і допускалася, вона не вважалася нормою, і не повинна була прийматися суспільством, що дотримується гетеросексуального шлюбу і сімейних відносин, в яких важливу роль грали діти. Таким чином, одностатева любов існує всюди і в цьому сенсі вона так само «природна», як і різностатева, і багато суспільств визнають і інституалізують її.

Література

1. Боас Ф. Эволюция или диффузия? / Пер. Ю. С. Терентьева // Антология исследований культуры. – СПб.: Университетская книга, 1997. – Т.1. – С.343-347.
2. Велика Радянська Енциклопедія; 30 томів / ред. Б.А. Введенський. – М., 1969-1978.
3. Гай П. Фрейд. – М: КоЛибри, 2016.
4. Девідсон Р. Полум'я Яхве. Сексуальність в Біблії / Р.Девідсон; перекл. з англ. Г. Г. Ястребова. – Гл. 4. – М: Ексмо, 2015.
5. Кон И. С. Лики и маски однополрой любви: Лунный свет на заре. – М.: АСТ, 2003. – 544 с.
6. Королькова Е. Ф. Великая богиня, божественный всадник и загадочные энареи: попытка интерпретации // Гунны, готы и сарматы между Волгой и Дунаем. – СПб., 2009.
7. Nissinen M. Homoeroticism in the Biblical World: A Historical Perspective. Minneapolis: Augsburg Fortress. 1998.
8. Психологическая энциклопедия / под ред. Р. Корсини, А. Ауербаха; 2-е изд. – СПб, 2006.
9. Хэвлок Э. Сексуальная перверсия или гомосексуализм. – 1905.